

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ТЕРНОПІЛЬСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ІВАНА ПУЛЮЯ

Факультет економіки та менеджменту
Кафедра менеджменту та адміністрування

БАБЮК АНАСТАСІЯ ЮРІЇВНА

УДК 338.26

РОЗРОБКА СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ СІЛЬСЬКОЇ ГРОМАДИ,
НА ПРИКЛАДІ ВИСИПОВЕЦЬКОЇ СІЛЬСЬКОЇ РАДИ

Спеціальність 281 – Публічне управління та адміністрування

АВТОРЕФЕРАТ
наукової роботи на здобуття кваліфікації магістра

Тернопіль – 2019

Робота виконана на кафедрі менеджменту та адміністрування факультету економіки та менеджменту Тернопільського національного технічного університету імені Івана Пулюя Міністерства освіти і науки України.

Науковий керівник:

доктор економічних наук, професор
Сороківська Олена Анатоліївна,
кафедра менеджменту та адміністрування
Тернопільського національного технічного
університету імені Івана Пулюя

Рецензент:

кандидат технічних наук, доцент
Стойко Ігор Іванович,
кафедра управління інноваційною діяльністю та
сферою послуг факультету економіки та
менеджменту Тернопільського національного
технічного університету імені Івана Пулюя

Захист відбудеться «26» грудня 2019 р. о 9⁰⁰ год. на засіданні екзаменаційної комісії у Тернопільському національному технічному університеті імені Івана Пулюя

Науковий керівник

О.А. Сороківська

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми зумовлена тим, що найважливішою проблемою українського суспільства є невміння домовлятися, об'єднуватися, бути єдиним цілим. Адже світове співтовариство - це єдиний організм, який повинен функціонувати злагоджено, а якщо у нього існують проблеми, значить, він потребує лікування. Але сьогодні почуття спільності не популярно. Кожна людина вирішує тільки за себе, максимум - за членів своєї сім'ї. У світі запанувала епоха егоїзму.

Егоїзм має пряме відношення до такої важливої сфери суспільного життя як влада. Просунути в бік вирішення проблем суспільства можна тільки за допомогою осягнення принципу роботи природних систем.

Але як відомо все починається з малого і зміни є, тому підтвердження прийнятий закон від 05.02.2015 № 157-VIII «Про добровільне об'єднання територіальних громад». Станом на сьогодні люди на місцях не розуміють для чого потрібно об'єднуватися і бояться різного роду змін. Тому децентралізація проходить повільно.

Я вважаю, якщо людям правильно пояснити реформу і обґрунтувати мету об'єднання ця ситуація зміниться. При цьому правильно розроблена, обрана і впроваджена стратегія є частиною майбутнього успіху, чим пояснюється актуальність обраної мною теми.

Метою представленої магістерської роботи є дослідження діяльності Висиповецької сільської ради та розроблення проектної пропозиції щодо формування територіальної громади за участю сільської ради.

Визначена мета дослідження передбачає виконання таких **завдань**:

- провести аналіз основних аспектів публічної діяльності Висиповецької сільської ради;
- дослідити бюджетне забезпечення діяльності сільської ради;
- впровадити та реалізувати стратегію об'єднаної територіальної громади за участю села Висипівці;
- розробити та впровадити проект реконструкції ФАПу;
- обґрунтувати витрати на впровадження проекту реконструкції дорожньої мережі;
- обґрунтувати доцільності реалізації Стратегії Висиповецької сільської ради.

Об'єктом дослідження - публічна діяльність Висиповецької сільської ради.

Предметом дослідження є аналіз теоретичних засад та практичних аспектів діяльності публічної установи.

Методи дослідження. Теоретичну і методологічну основу дослідження становлять загальні положення публічного управління та адміністрування, наукові праці вітчизняних і зарубіжних учених з питань ефективності діяльності органів місцевого самоврядування, управління

проектами, стратегічного менеджменту, бюджетного забезпечення публічної установи. У магістерській роботі використано загальнонаукові і спеціальні методи дослідження: теорії систем і системного аналізу – для ідентифікації чинників впливу зовнішнього середовища на процес надання послуг публічної організації; методу порівняння – для уточнення понятійно-категоріального апарату, оцінювання та впорядкування підходів щодо структуризації категорій ефективності, аналізу діяльності органів місцевого самоврядування України; економіко-статистичного й порівняльного аналізу – для виявлення тенденцій розвитку і структурних змін у діяльності сільських рад у цілому та досліджуваної організації зокрема; факторного та логічного аналізу – при діагностуванні та структуризації факторів впливу, ідентифікації проблем управління бюджетними ресурсами досліджуваної публічної установи; графічний – для візуалізації результатів дослідження; узагальнення – для обґрунтування ефективності організації надання публічних послуг; абстрактно-логічний – для здійснення теоретичних узагальнень і формування висновків за результатами дослідження.

Джерела дослідження. Інформаційною базою дослідження слугували матеріали праць українських і зарубіжних науковців, інформація державних органів статистики, законодавчі та нормативні документи з питань регулювання діяльності органів місцевого самоврядування, звітно-статистичні дані досліджуваної публічної установи, аналітичні публікації в науковій і спеціалізованій літературі, а також матеріали спостережень та опитувань, що їх організував автор.

Наукова новизна отриманих результатів. Наукова новизна дипломної магістерської роботи полягає у дослідженні теоретико-методичних засад, розробленні практичних рекомендацій та обґрунтуванні економічного ефекту заходів, спрямованих на підвищення ефективності надання послуг публічної організації.

Практичне значення отриманих результатів полягає в розробці проектних рішення щодо реконструкції ФАПу, обґрунтуванні витрат на впровадження проекту реконструкції дорожньої мережі, а також формовані Стратегії Висиповецької сільської ради та аналізу доцільності реалізації Стратегії.

Структура й обсяг дипломної магістерської роботи. Дипломна магістерська робота складається зі вступу, семи розділів, висновків, переліку використаних джерел, додатків. Загальний обсяг роботи – 126 сторінки комп'ютерного тексту, вона містить 29 таблиць і 26 рисунків, 4 додатка, список використаних джерел із 80 найменувань.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ МАГІСТЕРСЬКОЇ РОБОТИ

У вступі розкрито актуальність теми магістерської роботи, встановлено мету та завдання, предмет та об'єкт, методи та інформаційну базу дослідження, а також подано структуру роботи.

У першому розділі «Теоретичні засади формування стратегії об'єднаної територіальної громади» розглянуто особливості адміністративної реформи в Україні та процесу утворення об'єднаних територіальних громад, висвітлено поняття стратегії та стратегічного розвитку громади, досліджено особливості формування стратегії громад в країнах Європи та Америки

Проведене дослідження дозволяє стверджувати, що стратегія розвитку громади - це довгостроковий план, який складається з взаємопов'язаних послідовних дій та розробляється задля досягнення стратегічної мети, що відповідає пріоритетам громади, та є основою для їх ефективного функціонування й подальшого розвитку.

Результатом впровадження стратегії є саме розвиток, а вона у свою чергу є інструментом забезпечення цього розвитку. Відзначено, що важлива роль у вирішенні будь-якої задачі і економічного розвитку в тому числі належить початковим умовам або вихідним даним - максимально точним оцінкам нинішнього стану всіх елементів економіки.

Здійснюючи процес стратегічного планування розвитку об'єднаної територіальної громади, необхідно обов'язково пам'ятати про три складові сталого розвитку - екологічну, економічну та соціальну, які стають складовими Стратегії. Також слід враховувати взаємодоповнюваність та взаємозв'язок цих складових, оскільки вони формують логічне бачення майбутнього громади та поєднують усі цілі розвитку в рамках стратегій.

І, нарешті, стрижнем процесу стратегічного планування є участь членів громади на усіх етапах планування та розробки стратегій. Лише у такому випадку стратегія зможе пронизати кожен сферу життя громади, а отже забезпечити рівний доступ до якісних послуг.

Таким чином, сучасний світовий досвід засвідчує активну позицію урядів країн щодо проведення регіональної політики та здійснення стратегічного планування розвитку територіальних систем різного ієрархічного рівня.

У другому розділі «Аналіз основних аспектів діяльності Висиповецької сільської ради» проведено загальну характеристику функціонування Висиповецької сільської ради та аналіз її організаційної структури, досліджено процес бюджетного забезпечення діяльності сільської ради, проаналізовано показники діяльності громади села та діагностика розвитку громади в регіональному розрізі та здійснено SWOT-аналіз розвитку громади.

Досліджено, що процес управління громадою здійснює Висиповецька сільська рада - орган місцевого самоврядування у Зборівському районі Тернопільської області. Адміністративний центр - село Висипівці. Висиповецька сільська рада представляє спільні інтереси територіальної громади села Висипівці, здійснює від її імені та в її інтересах функції, та повноваження місцевого самоврядування.

Результати досліджень свідчать про те, що організаційна структура сільської ради дає змогу організувати ефективне управління, при цьому працівники допомагають вищому керівництву кваліфіковано обґрунтувати те чи інше управлінське рішення. Але не зважаючи на це, села Висиповецької сільської ради переживають занепад. Це обумовлено відсутністю робочих місць, доріг, належного медичного обслуговування.

Дослідження процесу бюджетного забезпечення діяльності публічної організації дало змогу зробити висновок про те, що найбільшу питому вагу у структурі надходжень місцевого бюджету Висиповецької сільської ради склали єдиний податок (82,21%), земельний податок (12,11%), а також податок на нерухоме майно (3,03%). Аналізуючи структуру видатків можемо зазначити, що найбільшу питому вагу мають видатки на управління (99,70%). Що є неприпустимим, оскільки в цивілізованому світі на першому місці повинен стояти соціальний захист і соціальне забезпечення населення, а не свої особисті потреби.

Також ми бачимо, що через недостатню кількість активних громадян, а також брак фінансування здійснено дуже малу кількість проєктів. Станом на 2019 рік, більше 60% доріг сільської ради були в аварійному стані. Тому найактуальнішими питаннями перспективи розвитку сіл на 2019 - 2021 роки було визначено: ремонт доріг; ремонт сільських клубів у с. Висипівці, с Воробіївка, а також придбання шкільного автобуса.

У третьому розділі «Формування стратегії розвитку об'єднаної територіальної громади» було розроблено анкету-дослідження умов життя та якості громадських послуг у Висиповецькій сільській громаді, обґрунтовано можливі сценарії розвитку майбутньої об'єднаної територіальної громади та сформовано її стратегію, визначено заходи впровадження та реалізацію стратегії об'єднаної територіальної громади за участю села Висипівці.

Результати анкетування свідчать про низьку громадську активність мешканців громади та байдужість до подій які відбуваються навколо. Ця байдужість викликана недовірою до влади та низьким матеріальним становище. Крім того більша частина мешканців мають середній рівень освіти і в силу свого розуміння не приймаються участі у політичному житті громади.

Проаналізувавши сценарії розвитку на національному та місцевому рівні можемо зробити висновки, що результат песимістичного сценарію збігається з реалістичним сценарієм розвитку громади. Ми бачимо, демографічна ситуація у громаді погіршується, це призводить до зменшення кількості працездатного населення. Через нестачу робочих місць працездатне населення вимушене жити за рахунок продажі сільськогосподарської продукції та соціальних виплат. Низька інвестиційна привабливість громади призводить до занепаду території. Великий відтік робочої сили закордон.

Було розроблено «Стратегію розвитку об'єднаної територіальної громади на 2020-2025 роки». Сформульовано бачення майбутнього: Громада - з великою кількістю успішних

сільськогосподарських підприємств, розвиненою інфраструктурою. Екологічно чиста громада, яка дбає про майбутні покоління. Ми виділили наступні пріоритетні стратегічні цілі це - розвиток сільськогосподарських територій та розвиток інфраструктури (багаторічна перспектива – до 2025 року), з яких випливають операційні цілі (короткотермінова перспектива – до 2022 року).

Для їх досягнення були визначені відповідні завдання. Вони визначають межі концентрації запланованої фінансової і організаційної діяльності Висиповецької об'єднаної територіальної громади на найближчі роки.

Сподіваємось, що найближчим часом все таки пройде приєднання до Білецької об'єднаної територіальної громади за участю Висиповецької сільської ради. Депутати зможуть домовитись та побудувати громаду з розвиненою інфраструктурою, забезпечивши гідний рівень життя людей.

У четвертому розділі «Спеціальна частина» проведено дослідження основних тенденцій та шляхів розвитку об'єднаних територіальних громад Тернопільщини, а також проаналізовано правові аспекти діяльності Висиповецької сільської ради.

Результати проведених досліджень дозволяють констатувати позитивну тенденцію до збільшення ОТГ. Переважна частина об'єднаних громад проводять консультації щодо приєднання нових сільських рад готових до розширення. Станом на 2019 рік на території області утворено 49 об'єднаних територіальних громад, що охоплюють 54% території області. Завдяки об'єднанню громади збільшили обсяги власних доходів місцевих бюджетів та податкових надходжень. На жаль серед сільських територій такої високої активності немає, оскільки мешканці сіл не в змозі домовитись між собою та до кінця не розуміють змісту реформи.

У п'ятому розділі «Обґрунтування економічної ефективності» досліджено витрати на впровадження проекту реконструкції дорожньої мережі, розроблено заходи впровадження проекту реконструкції ФАПу, а також обґрунтовано доцільність реалізації Стратегії Висиповецької сільської ради

Визначено, що більша половина доріг на території Висиповецької сільської ради у незадовільному стані та потребує негайного ремонту. Це ускладнює пересування мешканців та автотранспорту.

Тому у роботі запропоновано та обґрунтовано економічну доцільність проекту поточного ремонту місцевого значення С 200709 Воробіївка – Держдорога Н-02 на ділянці км 0+000 – км 6+331 (окремими ділянками) Зборівського району Тернопільської області).

Ефективним можна ремонт, який буде втілений в життя. Оскільки на практиці виділені кошти за часту не доходять до підрядників і замість повноцінного дорожнього покриття ми отримуємо часткове засипання щебенем ям.

Крім того, необхідним є реконструкція будівлі фельдшерсько - акушерського пункту, оскільки ремонті роботи не проводились на протязі 10 років. Тому у роботі запропоновано

удосконалення проектної діяльності Висиповецької сільської ради шляхом розробки та впровадження проекту реконструкції ФАП у с. Висипівці.

Також було здійснено обґрунтування доцільності реалізації Стратегії Висиповецької сільської ради. Проведено прогнозування рівня майбутніх витрат та доходів місцевого бюджету на майбутні періоди. Для цього використано метод екстраполяції трендів.

Проведені розрахунки свідчать про те, що в результаті впровадження Стратегії прогнозується зниження суми видатків з місцевого бюджету за рахунок залучення фінансування з боку державних програм. Також можемо зазначити, що передбачається зростання доходів до місцевого бюджету у результаті приєднання до Білецької об'єднаної територіальної громади.

У шостому розділі «Охорона праці та безпека в надзвичайних ситуаціях» висвітлено окремі завдання в галузі охорони праці, проаналізовано загальний аналіз стану охорони праці на підприємстві. Виявлено основні матеріальні резерви для запобігання, ліквідації наслідків НС техногенного і природного характеру та проведено рекомендації щодо покращення умов та запобігання нещасних випадків в майбутньому.

У восьмому розділі «Екологія» досліджено систему показників стану довкілля.

ВИСНОВКИ

Отже, у представленій магістерській роботі проведено аналіз основних аспектів діяльності Висиповецької сільської ради. Розроблено Стратегію розвитку та проектні пропозиції щодо підвищення добробуту мешканців сіл.

Досліджено, що процес управління громадою здійснює Висиповецька сільська рада-орган місцевого самоврядування у Зборівському районі Тернопільської області.

Дослідження процесу бюджетного забезпечення діяльності публічної організації дало змогу зробити висновок про те, що найбільшу питому вагу у структурі надходжень місцевого бюджету Висиповецької сільської ради склали єдиний податок (82,21%), земельний податок (12,11%), а також податок на нерухоме майно (3,03%). Аналізуючи структуру видатків можемо зазначити, що найбільшу питому вагу мають видатки на управління (99,70%).

У третьому розділі магістерської роботи розроблено анкету-дослідження умов життя та якості громадських послуг у Висиповецькій сільській громаді. Результати анкетування свідчать про низьку громадську активність мешканців громади та байдужість до подій які відбуваються навколо.

Було розроблено «Стратегію розвитку об'єднаної територіальної громади на 2020-2025 роки». Для їх досягнення були визначені відповідні завдання. Вони визначають межі концентрації запланованої фінансової і організаційної діяльності Висиповецької об'єднаної територіальної громади на найближчі роки.

Станом на 2019 рік на території області утворено 49 об'єднаних територіальних громад, що охоплюють 54% території області. Завдяки об'єднанню громади збільшили обсяги власних доходів місцевих бюджетів та податкових надходжень.

Визначено, що більша половина доріг на території Висиповецької сільської ради у незадовільному стані та потребує негайного ремонту. Це ускладнює пересування мешканців та автотранспорту. Тому у роботі запропоновано та обґрунтовано економічну доцільність проекту поточного ремонту місцевого значення С 200709 Воробіївка – Держдорога Н-02 на ділянці км 0+000 – км 6+331 (окремими ділянками) Зборівського району Тернопільської області).

Крім того, необхідним є реконструкція будівлі фельдшерсько - акушерського пункту, оскільки ремонтні роботи не проводились на протязі 10 років. Тому у роботі запропоновано удосконалення проектної діяльності Висиповецької сільської ради шляхом розробки та впровадження проекту реконструкції ФАП у с. Висипівці.

Також було здійснено обґрунтування доцільності реалізації Стратегії Висиповецької сільської ради. Проведено прогнозування рівня майбутніх витрат та доходів місцевого бюджету на майбутні періоди. Для цього використано метод екстраполяції трендів.

Проаналізовано номенклатуру та обсяги матеріального резерву Висиповецької сільської ради, ключові заходи цивільного захисту, що проводились на території сільської ради та Зборівського району протягом останньої комплексної перевірки району.

В подальшому необхідним є розширення номенклатури та кількості резерву сільської ради.

Список опублікованих праць за темою дипломної магістерської роботи

1. Бабюк А. Формування громад у сільських місцевостях: перспективи і проблемні моменти / А. Бабюк // Матеріали I Міжрегіональної науково-практичної конференції „Проблеми публічного управління та адміністрування на регіональному рівні“, 21 травня 2019 року. – Тернопіль: ТНТУ, 2019. – С. 9.

АНОТАЦІЯ

Бабюк А.Ю. Розробка стратегії розвитку сільської громади, на прикладі Висиповецької сільської ради [Рукопис]: комплексна дипломна робота на здобуття кваліфікації магістра за спеціальністю 281 / Бабюк Анастасія Юріївна; ТНТУ. — Тернопіль: [б. в.], 2019. – 126 с.

Магістерська робота: 126 с., 26 рис., 29 табл., 4 додатків, 80 літературних джерела.

Об'єкт дослідження – публічна діяльність Висиповецької сільської ради.

Метою роботи є дослідження теоретичних та прикладних аспектів організації діяльності органу місцевого самоврядування.

Методи дослідження – економіко-статистичного, системного та порівняльного аналізу, метод експертного опитування, діалектичного пізнання, економічного синтезу.

Розроблено проектні рішення щодо реконструкції ФАПу, обґрунтуванні витрат на впровадження проекту реконструкції дорожньої мережі, а також сформовано Стратегію Висиповецької сільської ради та проаналізовано доцільність реалізації Стратегії.

Результати дослідження впроваджено у діяльність Висиповецької сільської ради.

Ключові слова: публічне управління та адміністрування, орган місцевого самоврядування, адміністративні послуги, проектна діяльність, підвищення кваліфікації.

ABSTRACTS

Babyuk A.Y. Development of a rural community development strategy, based on the example of the Vysypovets village council [Manuscript]: comprehensive thesis for obtaining the qualification master's degree in 281 / Mykola Marushchak; TNTU. - Ternopil [b. in.], 2019. - 126 p.

Master thesis: 126 pages, 26 figures, 29 tables, 4 appendixes, 80 references.

The Object of Investigation – public activity of the Vysypovets village council.

The Aim of the Work is an investigating of theoretical and applied aspects of the the local government organization.

Research methods – economic and statistical, and comparative analysis, expert survey method, dialectical knowledge, economic synthesis.

The project decisions on the reconstruction of the FAP have been elaborated, the costs for the implementation of the road network reconstruction project have been justified, and the Strategy of the Vysypovets village council has been formed and the feasibility of the Strategy implementation has been analyzed.

The results were implemented in the activity of the Vysypovets village council.

Key words: public administration and administration, local self-government body, administrative services, project activity, qualification improvement.